

EL LLENGUATGE

Les aixetes

18/2/1978

Que d'una aixeta se'n digui un «grifo», tal com actualment fan alguns barcelonins, representa un castellanisme evident, que convindria eliminar. Altra cosa seria que en diguessin un grifó, amb l'accent tònic —i gràfic, és clar— a la darrera síl·laba.

Amb el mot griu, o la seva variant grif, es designa un animal fabulós, meitat àguila i meitat lleó, que ens prové de la mitologia oriental a través del món grecoromà. La forma corresponent del castellà és «grifo». Com que ha estat un costum molt estès que les gàrgoles dels edificis monumentals, que escupen l'aigua de la pluja, o les boques de sortida de les fonts i d'altres conduccions d'aigua, representessin la figura d'un animal fantàstic, com és ara el griu, d'aquí que el castellà adoptés el nom d'aquest animal per a designar també el mecanisme que permet obrir el pas de l'aigua o interceptar-lo. Un procés idèntic va tenir lloc entre nosaltres, amb la forma grifó, usada antigament i, encara avui, a Mallorca. També la nostra forma usual, aixeta, té, segons els especialistes, un origen semblant, encara que no hem aconseguit de trobar-ne l'etimologia exacta a cap dels repertoris que hem consultat, però no és, tal com podria semblar, cap diminutiu de aixà. En conclusió, que del mecanisme en qüestió, es pugui dir-ne una aixeta o, si es vol la forma aguda mallorquina grifó.

Modernament, l'especialització industrial i comercial ha creat un derivat de «grifo», «griferia», que designa el conjunt de material relacionat amb les aixetes i les conduccions que les serveixen. Com n'hauríem de dir, en català? Francesc de B Moll, al seu recent Diccionari Castellà-Català proposa dues solucions: aixeteria i grifoneria, és a dir, els derivats respectius de aixeta i de grifó. La primera presenta l'avantatge que es relaciona directament amb aixeta, que és la forma més usual, i la segona que no s'allunya gaire de la forma que ens han imposat l'activitat i els tractes comercials, la febre constructora, i tot el feix de paperassa informativa que han generat.

ALBERT JANE